WARIES MISDAADREEKS · Nº 072

Gebroken Spoel *in* Aalten

De zaak van de stilgelegde weverij

Een krantenarchief van een onopgeloste zaak
knipsels 1973–1983, vondsten tot 2026, met de potloodnotities
van een onbekende verzamelaar

UITGEVERIJ WARIES

VOORWOORD

Een map voor twee euro vijftig

Op zaterdag 15 augustus 2026 stond ik om half tien ’s ochtends in Bredevoort, met de handen in een doos. Wie de boekenmarkten in het stadje kent, weet hoe dat gaat: kramen langs de straten, mensen met plastic tassen vol paperbacks, en hier en daar een handelaar die een inboedel heeft opgekocht en die in bananendozen op de stoep zet. In zo’n doos, onder een stapel vergeelde streekromans, zat een grijze kartonnen ordner met elastiek. Op de rug, met balpen: *Wikkerink*.

Ik verzamel oude regionale kranten. Niet uit nostalgie, zeg ik altijd, al geloven mijn vrienden me niet. Ik ken de namen van de Achterhoekse weverijen, ik weet hoeveel mensen er werkten, en ik weet ook dat er van al die fabrieken weinig meer over is dan een straatnaam, een schoorsteen of een appartementencomplex dat *De Weverij* heet. De naam Wikkerink kende ik niet. Dat alleen al was reden genoeg om de handelaar twee euro vijftig te geven. ‘Vijf gulden vijftig,’ zei hij erachteraan, en we lachten allebei: zo oud zijn we.

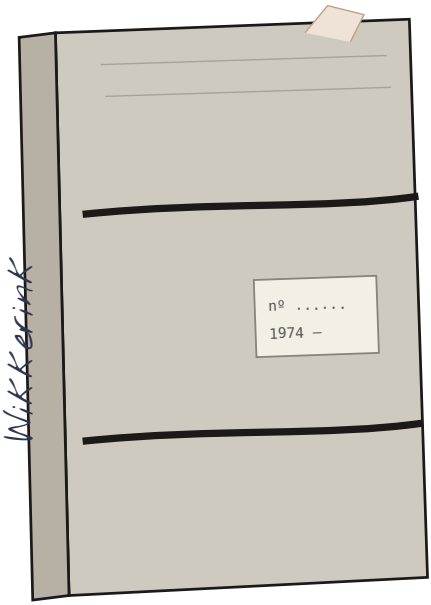
Thuis, in Winterswijk, maakte ik het elastiek los. In de map zitten veertig losse bladen, en daarop zijn met inmiddels bruin geworden plakband krantenknipsels geplakt: berichten, advertenties, een overlijdensbericht, ingezonden brieven. Ze gaan over één zaak. In de nacht van zaterdag 9 op zondag 10 november 1974 heeft iemand in Weverij Wikkerink in Aalten de kettingen van achtenveertig weefgetouwen doorgesneden. De fabriek lag acht weken stil, tweehonderd mensen zaten thuis, en de dader is nooit gevonden.

Het bijzondere zit in de kantlijn. Iemand heeft in die knipsels met potlood geschreven. Korte zinnen, uitroeptekens, tijden, namen. Wie dat was, staat nergens. Maar wie de notities leest, merkt dat de schrijver meer wist dan de kranten, en dat die een overtuiging had. Die overtuiging wijst naar iemand op wie ik zelf nooit zou zijn gekomen.

Wat ik heb gedaan

Ik heb de knipsels opnieuw laten zetten, want het papier is zo bros dat het bij elke aanraking verder brokkelt. De volgorde is die van de map, en dat is ook de volgorde van de data. De potloodnotities staan

DE MAP

grijze ordner, 32 x 26 cm, elastiek

Zo zag de map eruit toen ik hem uit de doos haalde: een grijze kartonnen ordner, met een vlekkerig etiket zonder nummer en een elastiek dat het nog net hield. Binnenin zaten veertig losse bladen, waarvan de meeste aan twee kanten beplakt. Op een van de laatste bladen zat geen knipsel meer, alleen een strook plakband en een potloodregel die ik niet kon lezen.

Het handschrift is overal hetzelfde: klein, schuin, met een zacht potlood en soms zo hard aangedrukt dat het papier erdoor is gescheurd. Wie het schreef, schreef het voor zichzelf.

AAN DE LEZER

Hoe dit boek werkt

U krijgt de inhoud van de map: tweeënveertig knipsels uit twee kranten, uit de jaren 1973 tot en met 1983. Daarna volgen zeven vondsten van de vinder: drie latere krantenberichten, zijn eigen oproep uit 2026 en drie reacties daarop.

DE KRANTEN

De Slingebode: nieuws- en advertentieblad voor Aalten, Bredevoort en Dinxperlo, verschijnt dinsdag en vrijdag. Plaatselijke correspondent: Harm Ebbers (H.E.).
Gelders Oosten Dagblad: regionaal dagblad, maandag tot en met zaterdag. Verslaggever voor de Achterhoek: Ton Bakker.
De Oost-Achterhoeker: huis-aan-huisweekblad (2026).

HET POTLOOD

Notities in de kantlijn staan in grijs handschrift, *zoals deze regel*. Ze zijn van de verzamelaar van de map, niet van de vinder en niet van de kranten.

UW TAAK

Lees alles. Noteer tijden. Vertrouw niemand op zijn woord. Op p. 70 staan zes vragen; beantwoord ze pas als u alle stukken hebt gelezen. Reken op twee tot vier uur. Hints staan op hun kop, zodat u ze niet per ongeluk leest.

Een paar begrippen uit de weverij, voor wie nooit in een weefzaal heeft gestaan. Een **getouw** is een weefmachine. De **ketting** is de lange rij draden die in de lengte over het getouw loopt, vanaf een grote rol achter de machine: de kettingboom. De **schietspoel** (kortweg spoel) schiet heen en weer tussen die draden en legt de inslag, de draad in de breedte. Een ketting doorsnijden is snel gedaan, maar het opnieuw inleggen van duizenden draden kost dagen. Het **ketelhuis** leverde stoom en warmte; de kolen lagen in een **kolenbunker** ernaast.

INHOUD

VOORWERK

Een map voor twee euro vijftig ... 4
Hoe dit boek werkt ... 7
Namen in de knipsels ... 10

DEEL I · VOOR DE NACHT

1 Vijfenzeventig jaar Wikkerink (1973) ... 12
2 Onrust aan de Slingeweg ... 12
3 Advertenties ... 15
4 Ingezonden: Een fabriek is geen koopwaar ... 16
5 Textielbond: ‘Wij zijn geen machinestormers’ ... 17
6 Duitse heren in de weefzaal ... 18

DEEL II · DE ZONDAG EN DAARNA

7 Vernielingen in Aaltense weverij ... 20
8 Sabotage bij Wikkerink ... 21
9 Ongevallen ... 23
10 Het weer in het weekeinde ... 23
11 ‘Wie doet zoiets? Dit raakt iedereen’ ... 23
12 Ontslagen wever aangehouden ... 25
13 Spoor van kolengruis in de weefzaal ... 26
14 Wever weer vrij ... 28
15 Familieberichten ... 29
16 ‘Hij fietste zonder licht en keek niet om’ ... 30
17 Weverij zeker zes weken stil ... 30
18 Burgerlijke stand ... 32
19 Achterhoekse kroniek: Machinestormers aan de Slinge? ... 32

DEEL III · STILSTAND

20 Vrouwen over de stilstand ... 35
21 Ingezonden brieven ... 37
22 Aalten, dorp van de draad ... 37
23 Duitse koper wacht af ... 39
24 De man aan de poort ... 40
25 De rekening van één nacht ... 41
26 ‘Duitse spion? Onzin’ ... 42
27 Sint vergeet de kinderen van Wikkerink niet ... 43
28 Politie tast in het duister ... 43
29 Portier Wikkerink ontslagen ... 45
30 Draad voor draad ... 45
31 Advertenties in december ... 47
32 Op 6 januari weer aan de slag ... 48
33 Getouwen draaien weer ... 48

WIE IS WIE

Namen in de knipsels

Deze lijst geeft alleen wat de kranten in november 1974 over de mensen schreven, en in de volgorde waarin ze in de map opduiken. Leeftijden zoals in 1974.

DE WEVERIJ

N.V. Weverij Wikkerink, Slingeweg, Aalten. Opgericht 1898. 212 werknemers, 64 getouwen.

Jan-Willem ter Horst (50), directeur sinds 1962, schoonzoon van de vorige directeur. Woont aan de Lindelaan.

Hermine ter Horst-Wikkerink (43), zijn vrouw.

Hendrik Wikkerink (1896–1968), oud-directeur, vader van Hermine.

Bertus Lammers (52), weefmeester. Woont aan de Weversstraat, vlak bij de fabriek.

Gerrit Kolkman (61), portier en nachtwaker.

Henk Wolters (29), wever, in september 1974 ontslagen. Kaderlid van de Textielbond Oost.

UIT BOCHOLT

Dr. Ewald Brockhoff (58), directeur van Brockhoff Textilwerke GmbH.

Ing. Kurt Wessels (36), technicus bij Brockhoff.

VERDER

Adjudant Herman Wissink, Recherchegroep Oost-Achterhoek, leidt het onderzoek.

Jan Navis (17), boerenknecht, getuige.

Dika Wolters (58), moeder van Henk, oud-weefster.

Aleida te Brake, winkelierster (manufacturen) aan de Markt.

Dr. Albert Prinsen, huisarts in Aalten.

DE FABRIEK IN HET KORT

Aan de straatkant (Slingeweg) staat het poortgebouw met de portiersloge. Daarachter de grote weefzaal, met achterin het ketelhuis en de kolenbunker. Achter de fabriek stroomt de Slinge, met een fietspad en een voetbrug. Een plattegrond staat op p. 27.

DEEL I

Voor de nacht

1973 · oktober – november 1974

Een jubileum, geruchten over een verkoop, een ontslagen wever, een ingezonden brief en twee Duitse bezoekers.

KNIPSEL 1 De Slingebode · vrijdag 21 september 1973

De Slingebode
vrijdag 21 september 1973 · pagina 3

Vijfenzeventig jaar Wikkerink

Feest aan de Slingeweg — gedenksteen onthuld — ‘Hier wordt geweven zolang er Aaltenaren zijn’

AALTEN — Met vlaggen aan de poort, een tent op het binnenterrein en een receptie waar volgens de portier ‘halve Achterhoek’ langskwam, vierde N.V. Weverij Wikkerink zaterdag haar vijfenzeventigjarig bestaan. Voor de 230 personeelsleden en hun gezinnen was er ’s middags een feest met muziek, een draaiorgel en, voor de kinderen, een poppenkast.

Directeur J.W. ter Horst blikte in zijn toespraak terug op ‘drie geslachten weven’. Hij herinnerde aan Gerrit Jan Wikkerink, die in 1898 met twaalf handgetouwen begon, en aan diens zoon Hendrik, ‘die deze fabriek door crisis, oorlog en wederopbouw heeft geloodst’. Over de toekomst was hij voorzichtig. ‘De textiel is geen gemakkelijk vak meer. Maar wie stilstaat, gaat achteruit. Daarom hebben wij de afgelopen jaren fors geïnvesteerd in nieuwe getouwen.’

Gedenksteen

Mevrouw H. ter Horst-Wikkerink onthulde naast de poort een gedenksteen met de tekst *Wikkerink 1898 · hier wordt geweven*. ‘Ik heb hier als kind elk hoekje gekend,’ zei ze. ‘Mijn vader zei altijd: hier wordt geweven zolang er Aaltenaren zijn. Ik hoop dat hij gelijk krijgt.’

Er waren ook onderscheidingen. Weefmeester B. Lammers kreeg een wandbord voor vijftien jaar als baas van de weefzaal. Wever H. Wolters, die namens het personeel sprak, bood de directie een ingelijste foto aan van de weefzaal in 1930. Portier G. Kolkman, die de hele dag de gasten naar de tent wees, kreeg van de directie een fles jenever ‘voor de nachten’.

H.E.

Bewaard om Gerrit. Toen was alles nog goed.

KNIPSEL 3 De Slingebode · vrijdag 25 oktober 1974

De Slingebode

vrijdag 25 oktober 1974 · pagina 6

N.V. Weverij Wikkerink
vraagt voor spoedige indiensttreding
LEERLING-WEVERS
(jongens en meisjes, 16 tot 18 jaar)
Opleiding in eigen bedrijf.
Aanmelden bij de portier, Slingeweg.

BIOSCOOP RIANT
Aalten — vrijdag, zaterdag en zondag 20.00 uur
TURKS FRUIT
(18 jaar) — zondag 14.00 uur: kindermatinee

IJzerhandel B. Hoftijzer
Markt — Aalten
Nu de dagen korten:
fietsverlichting, dynamo's, hangsloten, kachelpijp
Ook voor gereedschap en verf.

Zaal De Grenshoeve
Dinxperlo
voor bruiloften, partijen en vergaderingen
Zaterdag 9 november gesloten wegens besloten feest.

TEXTIELBOND OOST
afdeling Aalten
Ledenvergadering
maandag 4 november, 20.00 uur, zaal Kemink
Agenda: de toekomst van ons werk.
Leden en hun huisgenoten welkom.

Bakkerij Heinen
Echte boterspeculaas
250 gram f 1,25
Taaitaai, borstplaat, letters op bestelling.

KNIPSEL 8 De Slingebode · dinsdag 12 november 1974

De Slingebode dinsdag 12 november 1974 · pagina 1

AALTEN · VOORPAGINA

Sabotage bij Wikkerink

Kettingen van 48 getouwen doorgesneden — fabriek weken stil — politie: 'Dit was geen kwajongenswerk'

AALTEN — Tweehonderdtwaalf mensen zaten gisteren thuis. In de weefzaal van Weverij Wikkerink aan de Slingeweg staan achtenveertig getouwen met doorgesneden kettingen. In zestien daarvan is bovendien slijppoeder in de tandwielkasten gestrooid. 'Dit is geen kwajongenswerk,' zegt adjudant H. Wissink van de Recherchegroep Oost-Achterhoek. 'Hier wist iemand wat hij deed.'

De vernielingen werden zondagochtend om half zes ontdekt door portier G. Kolkman (61), die in het weekeinde ook nachtwaker is. Tijdens zijn laatste ronde, een half uur voor het einde van zijn dienst, zag hij in het licht van zijn zaklamp de slappe draden op de vloer hangen. Om 5.34 uur belde hij de politie, daarna weefmeester B. Lammers. Die was om half zeven ter plaatse.

'Ik heb mijn rondes gelopen zoals altijd,' vertelde Kolkman ons. 'Om half zes zag ik het. Ik dacht eerst dat ik droomde. Zo'n zaal, waar je veertien jaar elke nacht doorheen loopt, en dan dit.'

Logboek

In het weekeinde loopt de nachtwaker om de twee uur een ronde door alle gebouwen: om half zeven, half negen, half elf, half één, half drie en half vijf, met om half zes een slotronde. Elke ronde wordt in een logboek bijgeschreven. Volgens dat logboek was bij de rondes van half drie en half vijf 'alles in orde'. 'Op grond daarvan gaan we er voorlopig van uit dat de vernielingen tussen half vijf en half zes zijn aangericht,' aldus Wissink.

Opvallend is dat er geen sporen van braak zijn gevonden. Alle buitendeuren waren op slot, alle ramen dicht. 'Of de dader had een sleutel, of hij kende een weg naar binnen die wij nog niet kennen,' zegt de adjudant.

Vakwerk

De kettingen zijn steeds vlak achter de kam doorgesneden, met een scherp mes of een schaar. Volgens weefmeester